

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. rugsėjo 14 d.
(OR. en)

Tarpinstitucinė byla:
2023/0323(COD)

12976/23
ADD 3

COMPET 873
MI 742
IND 467
ECOFIN 873
FIN 922
CODEC 1594
IA 225

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2023 m. rugsėjo 13 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	SWD(2023) 313 final
Dalykas:	KOMISIJS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS „POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA“, pridedamas prie Pasiūlymo dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO dėl kovos su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius

Delegacijoms pridedamas dokumentas SWD(2023) 313 final.

Pridedama: SWD(2023) 313 final

Strasbūras, 2023 09 12
SWD(2023) 313 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS
POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

pridedamas prie

Pasiūlymo dėl
EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO
dėl kovos su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius

[...]

{COM(2023) 533 final} - {SEC(2023) 313 final} - {SWD(2023) 312 final} -
{SWD(2023) 314 final}

Santraukos lentelė
Pavėluotų mokėjimų direktyvos (Direktyvos 2011/7/ES) peržiūros poveikio vertinimas
A. Kokia tai problema ir kodėl ji yra ES masto?
Kasmet ES apsieičiama maždaug 18 mlrd. sąskaitų faktūrų. Taigi jų išrašoma daugiau kaip 500 per sekundę ir beveik 50 proc. jų apmokamos pavėluotai. Pavėluoti mokėjimai daro poveikį likvidumui ir pinigų srautų nuspėjamumui, taigi reikia daugiau apyvartinio kapitalo, o įmonė turi mažiau galimybių gauti išorės finansavimą. Tai paveikia augimą ir konkurencingumą, taip pat mažėja našumas ir didėja tikimybė, kad teks atleisti darbuotojų arba įmonė bankrutuos. Pavėluotų mokėjimų poveikis juntamas visoje tiekimo grandinėje, nes mokėjimo vėlavimas dažnai perkeliamas tiekėjams. Tokie neigiami padariniai turi didelį poveikį mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ), kurios kliaujasi nuspėjamais pinigų srautais. Pavėluoti mokėjimai taip pat turi žalingą socialinį poveikį. Kai kurie sektoriai dėl pavėluotų mokėjimų yra labiau pažeidžiami. Pavyzdžiui, toks yra statybų sektorius. Pagrindinė pavėluotų mokėjimų priežastis – smulkaus tiekėjo ir stambaus kliento derybinės galios neatitiktis, nes pavėluotas mokėjimas yra patraukli finansavimo forma, kuri skolininkui nieko nekainuoja. Šią problemą lemiantys veiksniai, be kita ko – nepakankamos prevencinės priemonės, netinkamos atgrasomosios priemonės ir nepakankami vykdymo užtikrinimo ir teisių gynimo mechanizmai.
Ką reikėtų pasiekti?
Bendri tikslai: A. stiprinti įmonių konkurencingumą ir skatinti jų augimą didinant valdžios institucijų, didelių įmonių ir MVĮ mokėjimo drausmę; B. apsaugoti MVĮ nuo neigiamo pavėluotų mokėjimų poveikio nustatant taisykles, kuriomis būtų skatinama mokėjimus pagal komercinius sandorius atlikti sąžiningai ir laiku. Konkretūs tikslai: 1) užkirsti kelią pavėluoto mokėjimo atsiradimui; 2) sudaryti palankesnes sąlygas mokėjimus atlikti laiku; 3) suteikti daugiau galių įmonėms ir užtikrinti, kad mokėjimai pagal komercinius sandorius būtų atliekami sąžiningiau.
Kokia būtų papildoma ES lygmens veiksmų nauda (subsidiarumo principas)?
Pavėluotų mokėjimų, atliekamų pagal komercinius sandorius, problemą ES sprendžia jau 30 metų. Pagal šią iniciatyvą peržiūrimi galiojantys ES teisės aktai (Direktyva 2011/7/ES), o tai galima padaryti tik ES lygmeniu. Kai kurios ES valstybės narės yra priėmusios griežtesnes taisykles nei nustatytosios direktyvoje. Pavyzdžiui, apriboti mokėjimo pagal įmonių tarpusavio sandorius terminai, kai kreditorius yra MVĮ, ir įsteigtos vykdymo užtikrinimo institucijos. Siekiant išvengti ES bendrosios rinkos netolygumų, būtina užtikrinti, kad taisyklės būtų taikomos vienodai.
B. Sprendimai
Kokių yra galimybių pasiekti šiuos tikslus? Ar viena iš politikos galimybių pasirinkta kaip tinkamiausia? Jei ne, kodėl?
1 politikos galimybė – užkirsti kelią pavėluoto mokėjimo atsiradimui Pagal šią galimybę nustatytomis politikos priemonėmis siekiama užkirsti kelią pavėluotam mokėjimui užtikrinant sąžiningus mokėjimo terminus. Ilgiausi mokėjimo terminai nustatomi ir patikrinimo procedūrai, taikomai siekiant patikrinti, ar laikomasi sutartyje nustatytų reikalavimų. Taip pat įtrauktos nuostatos, pagal kurias MVĮ būtų rengiami mokymai kredito valdymo ir finansinio raštingumo klausimais. 2 politikos galimybė – sudaryti palankesnes sąlygas mokėjimus atlikti laiku Pagal šią galimybę nustatytomis politikos priemonėmis siekiama spręsti pavėluotų mokėjimų problemą griežtinant taisyklių laikymosi užtikrinimą ir užtikrinant, kad būtų laikomasi

mokėjimo terminų. Dabartinėje direktyvoje numatytos atgrasomosios priemonės, t. y. teisė į delspinigius ir fiksuoto dydžio kompensaciją, tampa veiksmingesnės, nes delspinigiai už pavėluotus mokėjimus tampa privalomi, o fiksuoto dydžio kompensacija padidinama. Vykdyto užtikrinimas yra vienas pagrindinių pavėluotų mokėjimų problemą lemiančių veiksnių. Todėl įvertintos galimybės skiriasi pagal tai, kokie įgaliojimai suteikiami ES valstybių narių paskirtai nacionalinei vykdyto užtikrinimo institucijai. Pagal šią galimybę taip pat numatoma sinergija su viešaisiais pirkimais, siekiant apsaugoti pagal darbų viešojo pirkimo sutartis dirbančius subrangovus.

3 politikos galimybė – stiprinti teisių gynimo mechanizmus, užtikrinti sąžiningas mokėjimo sąlygas ir suteikti galių įmonėms

Pagal šią galimybę nustatytomis politikos priemonėmis skatinamas sąžiningumas ir sudaromos palankesnės sąlygos naudotis veiksmingais teisių gynimo mechanizmais, jeigu mokėjimo sąlygų nesilaikoma. ES valstybės narės turės sukurti tarpininkavimo priemones, kuriomis galėtų lengvai pasinaudoti MVĮ, ir pagal savo nacionalinę teisę spręsti nesąžiningų sutarčių sąlygų ir praktikos problemas.

Tinkamiausia galimybė. Kiekviena galimybė gali būti naudinga, tačiau taip pat kelia tam tikrą riziką, jei bus įgyvendinama atskirai. Atlikus poveikio vertinimą padaryta išvada, kad tinkamiausias – pagal tris politikos galimybes nustatytų veiksmingiausių ir efektyviausių priemonių rinkinys. Atlikus poveikio vertinimą taip pat padaryta išvada, kad tinkamiausia teisės akto forma yra reglamentas.

Tinkamiausias politikos priemonių rinkinys – 1a + 2a + 3b

- Mokėjimo pagal įmonių tarpusavio sandorius terminai apribojami iki 30 dienų.
- Patikrinimo arba priėmimo procedūros trukmė apribojama iki 30 dienų (nukrypti leidžiančių nuostatų netaikoma).
- ES valstybės narės sudaro palankesnes sąlygas gauti kredito valdymo ir finansinio raštingumo mokymų, be kita ko, susijusių su MVĮ skirtomis skaitmeninėmis mokėjimo priemonėmis.
- Delspinigiai nustatomi automatiškai (panaikinama teisė į delspinigius sąvoka) ir aiškiai nurodoma diena, kurią nustojama skaičiuoti delspinigius.
- Fiksuoto dydžio kompensacija nustatoma už kiekvieną pavėluotai apmokėtą sandorį ir padidinama iki 50 EUR, atsižvelgiant į infliaciją.
- ES valstybės narės turi paskirti institucijas, kurios būtų atsakingos už teisės aktų vykdyto užtikrinimą, savo iniciatyva arba gavusios skundų vykdyto tyrimus ir būtų įgaliotos skirti administracines sankcijas ir skelbti pažeidėjų pavardes (pavadinimus). Siekiant veiksmingiau užtikrinti vykdymą naudojamos skaitmeninės priemonės.
- Darbų viešojo pirkimo sutarčių atveju perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai turi patikrinti, ar pagrindiniam rangovui sumokėta suma perduota tiesioginiams subrangovams.
- ES valstybės narės turi sukurti nacionalinę tarpininkavimo sistemą su mokėjimais susijusiems ginčams dėl komercinių sandorių spręsti.
- ES valstybės narės nesąžiningų sutarčių sąlygų ir praktikos klausimą turi spręsti pagal savo nacionalinę teisę.

Kokios yra įvairių suinteresuotųjų subjektų nuomonės? Kas kuriai galimybei pritaria?

Konsultacijų rezultatai: 939 atsakymai MVĮ darbo grupei, 117 atsakymų per viešas konsultacijas, 137 atsakymai į kvietimą teikti informaciją, keli susitikimai su suinteresuotaisiais subjektais. Beveik 83 proc. MVĮ darbo grupės narių ir 36,7 proc. viešų konsultacijų respondentų pritaria mokėjimo terminų apribojimui, geriausia iki 30 dienų. Nedidelis skaičius verslo asociacijų apribojimui prieštarauja ir (arba) ragina tam tikriems sektoriams taikyti išimtis. Beveik 81 proc. MVĮ respondentų patvirtino, kad delspinigių ir kompensacijų niekada nemokama. 84 proc. MVĮ respondentų manė, kad įsteigti vykdymo užtikrinimo institucijas naudinga arba labai naudinga. Beveik 60 proc. viešų konsultacijų respondentų sutiko, kad valdžios institucijos turėtų įdiegti mechanizmus, skirtus patikrinti, ar pagrindiniai rangovai laiku sumoka savo subrangovams. Nacionalinės tarpininkavimo sistemos sukūrimas teigiamai įvertintas tiek pagal kvietimą teikti informaciją, tiek per viešas konsultacijas. MVĮ darbo grupė taip pat išsamiai apžvelgė nesąžiningą praktiką siekiant apeiti teisės aktus.

C. Tinkamiausios galimybės poveikis

Kokia būtų šios galimybės nauda?

Apskritai įmonės patirs teigiamą poveikį. Kaip numatoma, 35 proc. sutrumpėjus mokėjimo laikui bus išlaisvintas pinigų srautas ir mokėjimai bus lengviau nuspėjami. Mažesniems rinkos dalyviams bus rečiau taikomi nesąžiningi mokėjimo terminai, o susidūrę su pavėluotais mokėjimais jie galės naudotis veiksmingomis teisių gynimo priemonėmis. Gerokai sumažės su rūpesčiais vaikantis skolininkus susijusios išlaidos (kaip skaičiuojama, jos siekia 340,2 mln. darbo valandų, o tai atitinka 8,74 mlrd. EUR). Įdiegus tarpininkavimą, įmonės išvengdamos teismo bylų kasmet galėtų sutaupyti 27 mln. EUR. Be to, dėl šios iniciatyvos verslo santykiai taptų teisingesni.

Valdžios institucijoms tarpininkavimo sistemos būtų naudingos tiek tiesiogiai, jeigu jos norėtų išspręsti ginčą su tiekėju, tiek netiesiogiai, nes palengvėtų našta teismų sistemai. Apskritai dėl to sumažėtų pavėluotų mokėjimų, taigi būtų mažiau bankrotų ir su tuo susijusių išlaidų valstybės biudžetui.

Ši iniciatyva vartotojams tiesioginio poveikio neturi.

Kokios būtų tinkamiausios galimybės įgyvendinimo išlaidos (įmonių ir valdžios institucijų)?

Dauguma visoms įmonėms aktualių išlaidų yra vienkartinės. Jos apima standartinių sąskaitų faktūrų atnaujinimą, kad būtų atsižvelgta į naujus mokėjimo terminus ir pakoreguotas kompensacijų sumas, o tam, kaip skaičiuojama, reikės 243 mln. EUR. Pasikartojančių išlaidų daugiausia patirs skolininkai, kurie šiuo metu vėluoja sumokėti: automatiškai reikės mokėti delspinigius ir (padidintą) kompensaciją, gali būti skiriamos administracinės baudos ir bus prarastas be rūpesčių gautas kreditas, kai teks mokėti laiku. Šių išlaidų skolininkai gali visiškai išvengti, jeigu mokėjimus atliks laiku.

Su valstybės biudžetu susijusios išlaidos palyginti nedidelės ir proporcingos. Valdžios institucijos patirtų tam tikrų išlaidų paskirdamos vykdymo užtikrinimo ir tarpininkavimo institucijas ir užtikrindamos jų veiklą. Skaičiuojama, kad 27 ES valstybėse narėse tokios išlaidos sudarys 70–105 mln. EUR per metus (60–65 mln. EUR vykdymo užtikrinimo institucijoms ir 10–40 mln. EUR tarpininkavimo paslaugoms).

Koks bus poveikis MVĮ ir konkurencingumui?

Poveikis MVĮ

Pagal MVĮ filtrą ši iniciatyva klasifikuojama kaip „labai aktuali“. MVĮ darbo grupėje ir per viešas konsultacijas MVĮ pritarė tinkamiausiai galimybei. Nors numatoma, kad iniciatyva bus

naudinga visoms MVĮ, labai mažos MVĮ, kurioms ši problema opesnė, naudos gaus daugiau. Iš **kreditorių** pusės, pavėluoti mokėjimai trukdo įmonėms augti ir verčia švaistyti išteklius – vidutiniškai 5–10 proc. viso administracinio darbo skiriama skolininkams vaikytis. Šį laiką MVĮ galėtų išnaudoti našiau – pavyzdžiui, dalyvauti mokymuose arba ieškoti naujų verslo galimybių.

Iš **skolininkų** pusės, kuo didesnė įmonė, tuo labiau tikėtina, kad ji vėluos sumokėti. Numatoma, kad iki 30 dienų apriboti mokėjimo terminai bus naudingi vidutiniškai maždaug 41 proc. MVĮ. Platesnio poveikio tikimasi labai mažoms įmonėms (50 proc.), o patikrinimo procedūros trukmės apribojimas iki 30 dienų galėtų būti naudingas iki 66 proc. MVĮ. Nustačius privalomą delspinigių ir kompensacijų mokėjimą, dabartinė padėtis pagerės: šiuo metu 81 proc. MVĮ ir 93 proc. labai mažų įmonių tokios kompensacijos niekada negauna. Dėl griežtesnių vykdymo užtikrinimo taisyklių pagerės mokėjimų vykdymas. Priemonės, kuriomis remiami pagal darbų viešojo pirkimo sutartis dirbantys subrangovai, MVĮ turės teigiamą poveikį (vidutiniškai 80 proc. didelio statybos projekto vertės sukuria MVĮ subrangovai). Nacionalinės tarpininkavimo sistemos bus finansiškai naudingos įmonėms, kurios šiuo metu kliaujasi bylinėjimusi teisme, o įmonės, kurios dabar vengia kreiptis į teismą, kad išieškotų nesumokėtas skolas, galės greičiau išspręsti ginčus.

Poveikis konkurencingumui. Numatoma, kad tinkamiausia galimybė turės teigiamą poveikį kainomis ir (arba) sąnaudomis ir inovacijomis grindžiamam konkurencingumui. Ekonomikoje padidėjus bendram pinigų srautui, įmonės turės daugiau naudotinų lėšų investuoti į inovacijas arba galės sumažinti vartotojams perkiamą sąnaudų dalį. Likvidumas ekonomikoje bus perskirstomas sąžiningiau, nes kiekviena įmonė sumokės už jai reikalingas ir jos naudojamas lėšas. Sąlygos vykdyti verslą taptų nuspėjamesnės ir taip būtų sukurta palankesnė verslo aplinka.

Tarptautinio konkurencingumo požiūriu, importuojančioms ar eksportuojančioms įmonėms tenka susidurti su mokėjimo terminų trukmės neatitikimais (tarp jų mokėtinų ir gautinų sumų). Su tokiais neatitikimais susijusios prisiimamos rizikos klausimus rinkos sąlygomis sprendžia prekybos finansavimo teikėjai (pavyzdžiui, grynųjų pinigų avansu ar akredityvu). Be to, rizika, kad ne ES įmonės nurungs ES įmones, siūlydamos ilgus mokėjimo terminus ne ES rinkoje, dar mažesnė dėl to, kad daugelis ES šalių partnerių, kaip antai Kanada, JAV, Turkija ir Jungtinė Karalystė, jau yra nustačiusios taisykles dėl pavėluotų mokėjimų.

Ar bus dar koks nors didelis poveikis?

Visos politikos galimybės turės poveikio užimtumui, sąžiningesnei verslo kultūrai ir verslininkų gerovei. Nė viena politikos galimybė neturės tiesioginio poveikio aplinkai. Nė viena politikos galimybė nedarys didelės žalos aplinkai.

Ar laikomasi proporcingumo principo?

Visos politikos galimybės atitinka proporcingumo ir subsidiarumo principus. Dėl jų įmonės patirs tik išlaidų, kurios yra būtinos tikslams pasiekti, o valstybėms narėms paliekama galimybė veikti savo nuožiūra (pavyzdžiui, skirti vykdymo užtikrinimo institucijas, rengti mokymus kredito valdymo klausimais ir diegti teisių gynimo priemones, apibrėžti nesąžiningą mokėjimo praktiką). Poveikio vertinime taip pat nurodytos atmetos galimybės.

D. Tolesni veiksmai

Praėjus ketveriems metams nuo naujojo teisės akto įsigaliojimo Komisija stebės ir vertins iniciatyvos poveikį. Europos mokėjimų stebėjimo centras ir valstybių narių savo iniciatyva arba trečiųjų šalių rengiamos ataskaitos taip pat padės vykdyti šios iniciatyvos stebėsenos procesą.